

ВІКОВА ДИНАМІКА ПАСАЛУРОЗНОЇ ІНВАЗІЇ У СВІЙСЬКИХ КРОЛІВ (*ORYCTOLAGUS CUNICULUS*) В УКРАЇНІ

Дуда Ю. В., Корейба Л. В.

e-mail: dudajulia1976@gmail.com

Дніпровський державний аграрно-економічний університет,
м. Дніпро, Україна

Вступ. Паразитарні захворювання залишаються однією з провідних проблем у кролівництві, зумовлюючи зниження продуктивності та економічні втрати. Серед гельмінтозів шлунково-кишкового тракту важливе місце займає пасалуроз, збудником якого є *Passalurus ambiguus*. Інвазія характеризується прямим циклом розвитку, високою контагіозністю та здатністю до тривалої персистенції у популяції тварин [1].

За даними сучасних досліджень, пасалуроз широко поширений у господарствах різного типу, а рівень ураженості може перевищувати 70–80% [2]. Важливу роль у підтриманні інвазії відіграють біологічні особливості паразита, зокрема можливість аутоінвазії через копрофагію та висока стійкість яєць у зовнішньому середовищі.

Суттєве значення має вікова сприйнятливість тварин. Встановлено, що молодняк після відлучення є найбільш чутливим до зараження, що пов'язано з адаптаційними змінами організму та підвищеним контактом із контамінованим середовищем [3]. Крім того, у відповідь на інвазію формуються імунологічні зміни, зокрема порушення клітинної ланки імунітету, що підтверджено експериментальними дослідженнями [4].

Дослідження вікової та сезонної динаміки пасалурозу показали, що інтенсивність інвазії змінюється залежно від віку та умов утримання тварин, а також супроводжується патологічними змінами у кишечнику [2]. У зв'язку з цим актуальним є подальше вивчення епізоотологічних особливостей пасалурозної інвазії для наукового обґрунтування ефективних заходів контролю.

Суттєвим фактором, що визначає перебіг пасалурозної інвазії, є вікові особливості тварин. Встановлено, що молодняк після відлучення від матері є найбільш сприйнятливим до зараження, що пов'язано зі зміною умов годівлі, підвищенням контакту з контамінованим середовищем та незрілістю імунної системи [3]. У той же час у дорослих тварин формується частковий імунітет, який не запобігає інвазії, але обмежує її інтенсивність [5].

Додатковим викликом у сучасних умовах є зростання резистентності гельмінтів до антигельмінтних препаратів, що ускладнює ефективний контроль паразитозів та потребує впровадження комплексних підходів до профілактики. У зв'язку з цим вивчення епізоотологічних особливостей пасалурозу, зокрема його вікової динаміки, є важливим для наукового обґрунтування ефективних заходів контролю інвазії.

Мета дослідження. Встановити рівень поширення та особливості вікової динаміки пасалурозної інвазії у свійських кролів у різних регіонах України.

Матеріали та методи. Дослідження проведено у господарствах 13 областей України. Об'єктом дослідження були 1209 кролів віком від народження до 4 років. Копроскопічні дослідження виконано у 928 тварин. Використано такі методи: клінічне спостереження, гельмінтоскопічні та гельмінтоооскопічні дослідження. Для визначення інтенсивності інвазії застосовано метод МакМастера. Ідентифікацію яєць *Passalurus ambiguus* здійснювали за морфометричними характеристиками. Результати оброблено статистично з визначенням середнього значення (M) та похибки (m).

Результати. Встановлено, що пасалурозна інвазія є широко поширеною серед кролів у досліджених господарствах та характеризується чітко вираженою віковою динамікою.

У кроленят віком 1–2 місяці інвазію не реєстрували, що узгоджується з даними зарубіжних досліджень, які вказують на обмежений контакт молодняка з інвазійними стадіями

паразита у період лактації та гніздового утримання [5]. Починаючи з 2–3-місячного віку екстенсивність інвазії становила 23,53% при низькій інтенсивності (41,17±17,27 яєць/г), що пояснюється початком самостійного живлення та підвищенням контакту з контамінованим середовищем.

У віці 3–6 місяців спостерігалось поступове зростання показників інвазії (ЕІ до 56,67%), що корелює з даними європейських досліджень, які визначають молодняк як найбільш уразливу групу через підвищену експозицію до інвазійного матеріалу після відлучення [5]. Підвищення рівня зараженості після відлучення пов'язане зі зміною типу годівлі та умов утримання, що підтверджується дослідженнями інших авторів [3].

Максимальна інтенсивність інвазії встановлена у віці 6–9 місяців (716,67±110,33 яєць/г при ЕІ — 77,78%), що відображає критичний період накопичення паразитарного навантаження [2]. Подібні закономірності описані у сучасних дослідженнях, де зазначено, що паразити з прямим циклом розвитку, зокрема *Passalurus ambiguus*, здатні швидко накопичуватися у популяції за умов постійної реінвазії через копрофагію [1].

У тварин старших вікових груп (9–12 місяців та 1–2 роки) екстенсивність інвазії зростала до 81,48–82,76%, тоді як інтенсивність поступово знижувалася (до 479,31±91,96 яєць/г). Така дисоціація показників пояснюється формуванням часткового імунітету, що обмежує чисельність паразитів, але не запобігає повторному зараженню [5]. Подібні імунологічні зміни, зокрема з боку клітинної ланки імунітету, були встановлені у заражених кролів [4].

Висока поширеність інвазії у всіх вікових групах також зумовлена біологічними особливостями збудника. Зокрема, *Passalurus ambiguus* має прямий цикл розвитку, а передача відбувається через копрофагію та контакт із контамінованим середовищем, що забезпечує постійну циркуляцію паразита у популяції. Це підтверджується даними європейських моніторингових досліджень, де яйця паразита виявлялися на всіх досліджених фермах незалежно від сезону [5].

Таким чином, отримані результати свідчать, що формування вікової динаміки пасалурозної інвазії визначається поєднанням трьох ключових факторів: інтенсивності контакту з інвазійним матеріалом, особливостей життєвого циклу паразита та поступового розвитку імунної відповіді у тварин.

Висновки. Встановлено вікову залежність зараження: відсутність інвазії у віці до 2 місяців та максимальна екстенсивність у тварин 1–2 років (82,76%). Пік інтенсивності інвазії припадає на вік 6–9 місяців (716,67±110,33 яєць/г). Зниження інтенсивності інвазії у дорослих кролів свідчить про формування часткового імунітету. Встановлені закономірності підтверджують доцільність впровадження віково-диференційованих заходів контролю пасалурозу, що передбачають адаптацію схем діагностичного моніторингу, термінів дегельмінтизації та санітарно-гігієнічних заходів залежно від віку тварин.

Список використаних джерел:

1. Papadopoulos, E. (2022). Parasites of rabbits and their control. *Veterinary Parasitology*, 305, 109690.
2. Prus, M., Duda, Y., Koreyba, L., Borisevich, B., & Lisova, V. (2022). Seasonal and age dynamics of passalurosis invasion of rabbits and pathological and histological changes in this nematodosis. *Scientific Horizons*, 25(11), 9–19. [https://doi.org/10.48077/scihor.25\(11\).2022.9-19](https://doi.org/10.48077/scihor.25(11).2022.9-19)
3. Kowalski, A., & Nowak, M. (2021). Gastrointestinal parasites in rabbits: Prevalence and risk factors. *Annals of Animal Science*, 21(3), 789–799.
4. Duda, Y. V., & Prus, M. P. (2019). Indicators of cellular immunity of the blood of rabbits under the influence of the causative agent of pasalurosis. *Veterinary Biotechnology*, 35, 35–44. https://doi.org/10.31073/vet_biotech35-05
5. Kaplan, R. M. (2020). Biology, epidemiology, and management of anthelmintic resistance in gastrointestinal nematodes. *Veterinary Clinics of North America: Food Animal Practice*, 36(1), 17–30.